

דף לה.

עין משפט א.

הו"מ סימן רמ סעיף ג.

ג. שני שטרות שזמנם ביום אחד וכתובים על שדה אחת לב' אנשים, בין במכר בין במתנה אם אין דרך המקום לכתוב שעות, הרי הדבר מסור לדיינים ^ש וכל שדעתם נוטה להעמיד השדה בידו יעמידו.

* י"א שאין דנים דין שודא דדייני רק בדיין מומחה ובקרקע ^ה, וי"א אף במטלטלין כל זמן שאין אחד מהם מוחזק בהם.

הו"מ סימן קד סעיף ה.

ה. יד. היו עליו בעלי חובות הרבה וכולם ביום אחד ^א, או בשעה אחת במקום שכותבים שעות בשטר, הרי זה אין בהם דין קדימה ^ב וכל הקודם לגבות זכה בין במקרקעי בין במטלטלין ^ג.

ש. רמב"ם פ"ה מזכיה הלכה ו'. ופירוש הדבר שאומדין דעת הנותן למי משניהם היתה דעתו קרובה יותר. סמ"ע ס"ק י"ב.

ה. טור בשם ר"ח בתוס' כתובות צ"ד ע"ב, והמרדכי בפ' מי שהיה נשוי, בכתובות סי' רמ"ג. א. פי' זמן ההלוואה ביום אחד ולא זמן הפרעון, סמ"ע ס"ק כ"ב דאין נפ"מ בזמן הפרעון, ואפי' יש עדים שזה לוח תחילה ונמסר לידו השטר חוב, אפ"ה כל שבתוך השטר לא ניכר קדימה, לא חל שיעבודם עד סוף היום ואז בסוף היום כבר הלוח שניהם, סמ"ע ס"ק כ"ד. ועיין בבתרא ל"ה ע"א ברשב"ם ותוס' שם.

ב. ממשנה כתובות צ"ג ע"ב, ורמב"ם פ"כ ממלוה הלכה ג', וכתב הרי"ף דלא אמר שמואל בשני שטרות היוצאים ביום אחד שודא דדייני בכתובות צ"ד ע"א אלא בשטרי מתנות ומכירות, אבל בשטרי הודאות והלוואות אפי' שמואל מודה לרב דיחלוקו בלא קדם ותפס אחד.

ג. בש"ך ס"ק י"ז כתב בשם תשובת מנחם עזריה סי' קכ"ט דדין זה דוקא להר"ן ולמאי דס"ל דבמלוה ע"פ אין דין קדימה, אבל לדעת המחבר בשו"ע בסעיף י"ג שפסק דיש דין קדימה במלוה ע"פ איך פסק כאן דאין דין קדימה וצ"ע. ולענ"ד אפשר ליישב דברי מרן המחבר דכשיש שטר ולא ניכר בו הקדימה לאחד זה גרע טפי ממלוה ע"פ ויש עדים שמעידים על מי קודם למי, או שיש הודאת בעלי הדין והוי כמזוייף מתוכו. וכמו שכתב הסמ"ע בס"ק כ"ד דכל שלא ניכר בתוך השטר הקדימה לא חל שיעבודם עד סוף היום, ואז בסוף היום הלוח ביחד שניהם והרי הם בחרו בהלוואה בשטר, וזה דין שטר כשלא מוכח מתוכו הקדימה לא חל השיעבוד רק בסוף היום, וא"כ סרה קושיית תשובת מנחם עזריה על דברי מרן. ואחרי כותבי זאת מצאתי ב"ה שכיוונתי לדעת גדול המלאך רפאל בספרו פעמוני זהב על דברי הש"ך בס"ק י"ז. והוסיף להביא סייעתא גם מדברי הסמ"ע בסי' ט"ל ס"ק ב'.

טז. שטרות שזמן כולם יום אחד או שעה אחת במקום שכותבים שעות, ובאו כולם לגבות ביחד. וכן בעלי חובות שכל אחד מהם קודם לזמן חבירו בזמן ההלואה ובאו לגבות ממטלטלין^ד שאין בהם דין קדימה, או שבאו לגבות מקרקע שקנה הלוח לאחר שלוח מהאחרון שבהם, ואין בנכסים כדי שיגבה כל אחד מהם חובו מחלקים בניהם^ה.

יז. כיצד מחלקים^ו. אם כשנחלק בשווה בין כל בעלי החובות יגיע לפחות שבהם כדי חובו, נותנים לפחות כדי חובו, וחוזרים ומחלקים את היתרה בין הנותרים על הדרך הנ"ל, ובדרך משל ג' חובות, של זה מנה ושל זה מאתיים ושל השלישי שלוש מאות, אם היה כל הנמצא ללוח שלוש מאות, נוטלים כל אחד מאה מאה, וכן אם נמצא שם פחות משלוש מאות חולקים בשוה^ז, אבל אם היה שם יותר משלוש מאות חולקים שלוש מאות בשוה ונוטל בעל המנה חלקו מנה ומסתלק, ומחלקים השאר בין שני הנותרים על הדרך הזו. כיצד היה שם חמש מאות או פחות חולקים שלוש מאות בשוה ויסתלק האחד, וחוזרים ומחלקים המאתיים הנותרים או הפחות בשוה ויסתלק השני. ובנמצא

ד. בלא כתב מטלטלין אגב מקרקעין. כמבואר לעיל בסעיף ה'.

ה. רמב"ם פ"כ ממלוה הלכה ד', וכתב ה"ה שחלוקה זו נזכרה בפ' הכותב.

ו. וכתב ה"ה דכל היכא שבאים לחלוק המוקדם והמאוחר גם הלוקח נוטל חלקו ופשוט הוא שאין בע"ח טורפים הכל, וכן כתבו התוס' והרמב"ן. באר הגולה.

ז. חלוקה זו כסברא הראשונה ברמב"ם וכדעת ההלכות מברייתא כתובות צ"ג ע"א, וכן נראה מדברי הרמב"ם בפכ"א ממלוה הלכה א' ובפי"ז מאישות הלכה ח' ולזה הסכים הרא"ש.

והטעם לחלוקה זו כיון דשעבוד של בעל המאה חל על כל הממון הנמצא, כמו שחל עליו של בעל השלוש מאות. ולאפוקי מדעת רבינו חננאל שכתב הטור בשמו דחולקין לפי הממון, סמ"ע ס"ק כ"ז.

ז. ואם יש לאחד ב' שטרות ביום אחד חולקין לפי השטרות ולא לפי האנשים, ודוקא בשטרות גמורים ולא בכת"י, וגם לפי שטרות רק בחלוקה בקרקעות, אבל לא במטלטלין שבהם לפי האנשים.

וגם בשטרות וכקרקעות שחולקים לפי השטרות אם היתה הלואה אחת בזמן אחד וחילקה לשניים בב' שטרות אינו נוטל אלא חלק אחד כ"כ בביאורים ס"ק ח' ובנתיבות ס"ק ט' בחידושים.

וכן הוא בש"ך בסי' נ"ג ס"ק ב' דחולקים לפי השטרות. ועיין בפעמוני זהב.

שם שש מאות^ח, חולקים שלוש מאות בשוה ויסתלק בעל המנה, וחוזרים ומחלקים מאתיים ביניהם ומסתלק בעל המאתיים, ונותנים המאה הנשארת לבעל השלוש מאות, ונמצא בידו שלוש מאות ועל דרך זה מחלקים אפי' היו מאה שבאים לגבות כאחד.

עין משפט ב. חו"מ סימן רכג סעיף א

א. המחליף פרה בחמור ומשך בעל הפרה את החמור ועדיין הפרה בביתו וילדה, וטען בעל הפרה שילדה קודם הקנין ובעל החמור אומר שילדה אחרי משיכת החמור^ט. אפי' אם הלוקח טוען ברי והמוכר טוען

ח. מה שלא אמר בנמצא שש מאות שכל אחד יקבל חובו, משום שבא להשמיענו גם בזה סדר חלוקה דמקודם חולקים בבינונית ואח"כ בזיבורית, ואח"כ בעידית, סמ"ע ס"ק כ"ח. ובספר פעמוני זהב הביא דגדול אחד דחה דברי הסמ"ע דאם היו לו בינונית וזיבורית ועידית ולא ישאר לו דבר ללוה בחלוקתם לבעלי חובות מדוע הראשון יקח רק בינונית והאחרון עידית והאמצעי רק זיבורית, ומלשון השו"ע משמע ההיפך דרק מה שנותר יתנו לאחרון בעל שלוש מאות והנותר משמע הגרוע, ומה שהקשה הסמ"ע אמר ליישב דבא להשמיענו ההיפך דאם בנכסי הלוה ישנם מעות ומטלטלין וקרקעות הראשון נוטל מקודם חובו מהמעות שמחלקים אותם ראשונים, ואח"כ מחלקים המטלטלין ואח"כ הקרקע ולזה לא אמרו מחלקים בשוה שכל אחד יקח חלקו מהשש מאות ובא להשמיענו סדר החלוקה הנ"ל, ובעל הפעמוני זהב דחה דברי אותו חכם והעמיד דברי הסמ"ע וכתב עליהם משה אמת ותורתו אמת דכך הדין שמחלקין מקודם הבינונית דבע"ח בבינונית ע"פ התקנה, ואחרי שזה נגמר בחלוקה מחלקים הזיבורית שזה גם ע"פ דין תורה בע"ח בזיבורית, וגם ע"פ חכמים כשאין בינונית וישנם זיבורית ועידית, דינו של בע"ח בזיבורית, ואח"כ מחלקים העידית.

ומה שנדחק אותו גדול בלשון השו"ע "הנותר" נותנים לאחרון שמשמע החלק הגרוע זה אינו דאדרבא הנותר זה החלק החשוב כמו שכתוב והיה המחנה הנשאר לפליטה ע"ש.

ט. ממשנה בב"מ ק' ע"א והגמ' מעמידה דברי המשנה דיחלוקו כסומכוס כדין ממון המוטל בספק. והרמב"ם בפ"כ ממכירה הלכה י' והרי"ף פסקו כחכמים דהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ובפעמוני זהב תמה דכאן סתם מר"ן דהמוכר שפחה או פרה בסתם, עובר נמכר עמה, ובסי' ר"כ סעיף י' פסק דבאומר שפחה או פרה מעוברת, בזה נמכר העובר עמה. וכתב דאין לפרש דכאן אמר לו פרה או שפחה מעוברת אני מוכר לך דא"כ במאי פליגי הלוקח והמוכר הרי המוכר מודה שמכר לו העובר ואין משנה מתי ילדה אותו קודם משיכה או אח"כ וע"כ במוכר סתם. והגם שמצא בט"ז שעמד בקושיא זו כתב דתירוצו לא מיישב עדיין דעת מר"ן שפסק סברת הרמב"ם דאין העובר נמכר כי אם באומר מעוברת אני מוכר לך וכך פסק בסי' ר"כ שם. וע"כ הסיק שכאן איירי במוכר פרה או שפחה לחבירו כמות שהיא עתה אם מעוברת יקח אותה עם עוברת ואם כבר ילדה יקח אותה לבדה, ואחר שנהיה המקח נפלה מחלוקת ביניהם ע"כ ועיין בנתיבות המשפט על דברי הט"ז ובפ"ת ס"ק א'.

שמא י' על הלוקח להביא ראיה, ואפי' אין הפרה ברשות המוכר אלא עומדת באגם כ', ואם לא הביא ראיה ישבע המוכר על ולד הפרה בנקיטת חפץ ל' ואם ההכחשה ביניהם על ולד שפחה ישבע בעל השפחה מ' היסת. ואם הלוקח הוא המוחזק י' על המוכר להביא הראיה.

דף לה:

חור"מ סימן קלט סעיף ב

עין משפט א.ב.ג.

ב. בספינה שאין מוחזקים בה ובא שלישי והחזיק בה בטענה שהוא שלו ס' אין לשנים אחרים בה כלום, אבל אם חטפה בלא טענה מוצאין מידו ואין לו תקנה ע' אלא עד ששייב לכל אחד הכל שהרי אינו יודע למי ישיב.

י. והסמ"ע בס"ק ב' תמה דמה המחבר צריך לכתוב בסעיף ב' בשניהם טוענים בשמא דק"ו הוא אם כאן המוכר טוען בשמא והלוקח בכרי ובכל זאת המוציא מחבירו עליו הראיה ק"ו בשניהם בשמא. ע"כ תירץ שכאן בסעיף א' שהלוקח טוען ברי מיירי שהפרה ברשות המוכר. ומה שמסיים אפי' עומדת באגם מיירי בכרי וברי וקמ"ל דבזה כו"ע מודים דהמוציא מחזק"ה. ובסעיף ב' בשניהם בשמא בעומדת באגם. ועיין בט"ז מה שפירש.

כ. והש"ך בס"ק ג' כתב דה"ה בר"ה.

ל. דהוי כמורה במקצת שתובע ממנו הפרה והולד והוא מודה לו רק בפרה, ואפי' שזה הילך, מ"מ לאו הילך גמור לכן תיקנו שבועה חמורה, או מטעם שלא יהיה כל אחד ואחד הולך ותוקף בטלית חבירו כמו בשנים או חזין בטלית. סמ"ע ס"ק ג'.

מ. כיון שעבד כנעני נקנה בכסף, וכשנתן המעות נקנית לו השפחה ואפי' היא בבית הבעלים. מקידושין כ"ב ע"ב.

והטעם דנשבע היסת בולד שפחה כיון שאין נשבעין על העבדים שבועה חמורה כמ"ש המחבר בס"י צ"ה סעיף א'.

נ. דחזקתו עדיפא מחזקת מרא קמא ואמרינן בזה המע"ה. סמ"ע ס"ק ה'. דחזקת ממון עדיף, מחזקת מרא קמא.

ובביאורים כתב אפי' שהלוקח טוען שמא כיון דחזקת מעוברת מסייע ללוקח המע"ה.

ס. בתרא ל"ה ע"ב מנהרדעי ופי' רשב"ם כיון שיש לו טענה לשלישי לא גרע משנים הראשונים.

ע. כמימרא דרב אשי שם ל"ה ע"ב ורשב"ם ד"ה ומאי והרא"ש. והיינו שאין לו כפרה עד ששייב לכל אחד כדין גזילה שצריך להשיב ליד הבעלים, ואינו יכול להוציאה מידו ולהפקירה כבראשונה. ש"ך ס"ק ג'. אבל מדברי התוס' גם מוכח כדברי הרמב"ן והרמב"ם בפט"ו מטוען הלכה ד' שא"צ להחזיר לכל אחד וכך הכריע הש"ך ע"ש.

ואם הוא קרקע פ והחזיק בו ואכל פירותיו, גוף הקרקע אינה נגזלת אבל הפירות צריך לשלם לכל אחד ואחד כל מה שאכל.

ח"מ סימן קמו סעיף כב

עיינ לעיל דף לד: עין משפט ג

ח"מ סימן קמב סעיף א

עין משפט ד.

א. אע"פ שאין חזקה בפחות מג' שנים, אם הביא המחזיק ראייה בעדים שהמערער בעצמו הגביה סל פירות משדה זו על כתפו של המחזיק להוליכם לביתו הוי חזקה מיד ז.

י"א דה"ה אם שלח המחזיק מפירות השדה דורון למערער וקיבלם ממנו הוי חזקה מיד ק.

ב. אם טען המערער לפירות הורדתו ושלו היו הפירות אבל גוף הקרקע לא מכרתי לו נאמן ר ואין בזה משום חזקה בתוך ג' שנים, אבל אחר ג' שנים הוי חזקה גם על גוף הקרקע.

פ. שם בשם ר"י דקרקע אינה נגזלת מקמא קי"ז ע"ב שטפה נהר, וסוכה ל' ע"ב ול"א ע"א.
צ. מר' אבא בבתרא ל"ה ע"ב ובפירוש הרשב"ם והתוס' שם. אבל הרמב"ם והטור פירשו שסייע המערער ללקט הפירות אחד אחד והגביהם מעל הארץ ונתנם לתוך כלי אחד ולא פליגי. סמ"ע ס"ק א'.

ודוקא אם הביא עדים שסייעו אבל אם הודה המערער מעצמו שסייעו נאמן המערער לומר שמ"מ לא מכר לו, רק שצריך לומר לבי"ד טעם הניכר מדוע סייעו וכשאומר טעם נאמן משום הפה שאסר. אבל כשיש עדים אינו נאמן במיגו דלפירות הורדתו דהוי כמיגו במקום עדים. סמ"ע ס"ק ב'.

ק. וה"ה ראובן ושמעון שיש להם סיכסוך על חזקת הקרקע, וראובן קנה משמעון החזקה בקרקע זו לשנה הרי זו ראייה שהקרקע שייכת לשמעון, דאם היתה של ראובן לא היה קונה אותה לשנה. ואף שעביד איניש דזבין דיניה כמבואר בסעיף י"ח מ"מ זה רק אם קונה אותה לצמיתות אבל לזמן של שנה ואח"כ לרדת איתו לדין לא עביד איניש דזבין דיניה בשביל לחזור ולדון עמו אח"כ. סמ"ע ס"ק ד'.

וכתב הסמ"ע דה"ה אם שכר ראובן קרקע זו משמעון לעולם הוי ראייה שזה של שמעון דלא עביד איניש דזבין דיניה גם בשכירות לעולם. והט"ז חולק על הסמ"ע בזה וסובר דבשכירות לעולם אמרינן עביד איניש דזבין דיניה ולא הוי ראייה שהקרקע של שמעון. ויש ראייה מפרק הזהב דף נ"ו דשכירות לעולם הוי כמכר. ע"ש.

ר. שם בגמ' מרב זבין.

ולפיכך אם הורידו לפירות צריך למחות **ש** בתוך ג' ולהודיע שלפירות בלבד הורידו.

ח"מ סימן קצב סעיף יא

יא יב. אסף המוכר סל פירות ונתן ללוקח קנה הלוקח **ת**.

* וי"א דאין קונין בחזקות אלו **א** לא באכילת פירות ולא בהעמדת בהמה שאינו מועיל לקרקע וכך מסתברא.

* היתה גבשושית בבית ונטלה או חפירה וסתמה הוי חזקה, והוא שהועיל לקרקע, אבל חפר מעט לא קנה בבית אלא בשדה העומדת לחרישה **ב**.

עין משפט ה.ו. **ח"מ סימן קמב סעיף א**
עיינ לעיל עין משפט ד

עין משפט ז.ז. **ח"מ סימן קנ סעיף א**

א א. ירד לשדה בתורת משכון והדבר ידוע אין לו בה חזקה **ג**. אבל אם אין שם אלא קול בעלמא **ד** נתבאר בסי' קמ"ט סעיף כ'.

ש. כדא"ל רב כהנא לרב אשי שם.

ת. כיון שנשתמש בקרקע כדרך הבעלים הרי זו חזקה. ודוקא בלוקח שיש דעת אחרת מקנה ס"ל להרמב"ם בפ"א ממכירה הלכה ט"ז שאכילת פירות הוי חזקה אבל בלי דעת אחרת מקנה האכילה לבד לא הוי חזקה. כ"כ בבבאוריים ס"ק ב'.

א. מב"ב ל"ה ע"ב ורמב"ם פ"א ממכירה הלכה ט"ז. והיינו שאסף המוכר סל פירות משדה זו שבזה מראה שגמר והקנה לו. סמ"ע ס"ק ט"ז.

ב. טור בשם הראב"ד ור"ן בפ"ק דקידושין. וכתב בסמ"ע ס"ק י"ז דבהציע מצעות מודים החולקים דקנה כיון שגופו נהנה ולא דמי לאכילת פירות שאינו נהנה מגוף השדה. ולדעת החולקים בצחיח סלע שבסעיף ח' קונה רק בכסף או בשטר. ולדעתם לא מהני אכילת פירות רק לחזקת ג' שנים שהוא במקום השטר, אבל לקנות בזה לא מהני. סמ"ע ס"ק י"ח. ובבבאוריים ס"ק ב' כתב דכנכסי הגר או בהפקר שאין דעת אחרת מקנה גם הרמב"ם יודה שאין אכילת פירות קונה.

ג. נלמד מעובדא דרבה בר שרשום ב"ב ל"ב.

ד. היינו שאין הדבר מפורסם בכירור אלא בקול בעלמא, אבל המחזיק עצמו מודה שבתורת משכון בא לידו רק טוען שאח"כ קנאו. ש"ך ס"ק א'.

ומ"מ עצה טובה ^ה לממשכן למחות בסוף כל שלוש שנים, שמא יכבוש זה שטר המשכון אחר שישכח הדבר ויטען לקוח בידי.

עין משפט ט.

ח"מ סימן קמט סעיף יד

יד. יג. גוי שאכל כמה שנים קרקע הידוע לישראל, אין אכילתו ראייה ^י, ואם לא הביא שטר תחזור השדה לבעלים בלא שבועה.

ח"מ סימן קצד סעיף א

א. א. הגוי אינו קונה בחזקה ^ז ולא בקנין כסף אלא בשטר עם נתינת הכסף ^ח, וישראל הקונה מגוי הרי הוא כגוי ואינו קונה ממנו אלא בשטר ^ט עם נתינת הכסף.

* אם התנה ^י הלוקח שיקנה לו בכסף לבד קונה מיד.

ה. בב"מ דף ק"י ע"א, וכההוא דמשכן פרדסא לחבירו לעשר שנים ואחר שאכלה ג' שנים אמר לו אם רצונך למכור לי מוטב ואם לאו אכבוש השטר משכונא ואתעון לקוח בידי. והוא ממציא ע"ב ע"א.

ו. מבתרא ל"ה ע"ב. ולא מצינו בגמ' בשום מקום איזה שבועה ע"י גוי. כ"כ ה"ה, וכתב הראב"ד דאם הגוי החזיק ודר בו מ' שנה הוי חזקה מדין אריסי פרסאי בגמ' שם נ"ה ע"א. דכבר נתייאש הנגזל. סמ"ע ס"ק כ"ב..

ולענין גלגול שבועה עיין בפ"ת ס"ק צ"ד ותחזור השדה בלא שבועה כי טענת הגוי או הבא מכחו לא חשיבה טענת ברי. סמ"ע ס"ק כ"ג. ולהש"ך בס"ק י"ג באמר לי הגוי חשיבה טענת ברי ומשביעו.

וסתם גוי גזלן הוא ואין לו חזקה. סמ"ע ס"ק כ"א, ועוד טעם דירא הישראל למחות בגוי באכילתו. סמ"ע ס"ק כ"ב. ובביאורים כתב דעיקר הטעם הוא משום שדירת הגוי לא חשיב כדר בו חד יומא.

ז. רמב"ם פ"א מזכיה הלכה י"ד. מבתרא נ"ד ע"ב. ומיירי כאן בקרקע אבל במטלטלין יתבאר בסעיף ג'.

ח. ואפי' נתן הכסף קודם כתיבת השטר. סמ"ע ס"ק ג'.

ט. הסמ"ע בס"ק א' כתב דוקא גוי מישראל אינו קונה בחזקה אבל ישראל מגוי קונה בחזקה, אבל הט"ז מעלה לעיקר כדעת הב"י והשו"ע ברמב"ם דאף ישראל מגוי אינו קונה בחזקה אלא בשטר עם נתינת הכסף.

והגם שגוי קונה מישראל בקנין סודר כמו שפסק מר"ן בסי' קכ"ג סעיף י"ד מ"מ הסתפק בפעמוני זהב אם ישראל קונה בקנין סודר עם נתינת מעות אפי' במקום שאין כותבין שטר והעלה דאינו קונה דאין סמיכות דעת אלא בשטר ע"ש.

י. הב"ח והש"ך בס"ק ב' והט"ז חולקים וס"ל דלא מהני התנה. ובביאורים כתב דהעיקר כדבריהם, שאף שהתנה מ"מ לא סמכה דעתא, כיון שהגוי אנס.

* שכירות מן הגוי ^ב קונה בכסף בלבד.

עין משפט י. הו"מ סימן קמט סעיף טו

טו יד. ישראל שקנה קרקע מגוי וידועה שהיתה של ישראל דינו כמותו ואין אכילתו ראיה ^ל.

* ישראל שקנה מישראל חבירו שקנה מגוי כיון שטוענין ללוקח טוענין ג"כ לישראל שני שמא ישראל ראשון ראה שטר מכירה אצל הגוי או שבפניו קנה אותה הגוי מישראל הראשון דאז מהני חזקה ^מ.

* אם גם בדיניהם כופין ^ב לגוי שבא להחזיק מישראל שלא כדין, יש לישראל הבא מכחו חזקה.

* מומר דינו כגוי והבא מכחו אין לו חזקה, וכל זה שלא מיחה המערער במחזיק כלל, אבל אם מיחה בו פעם אחת ושוב שתק ג' שנים ולא מיחה הוי חזקה שהרי גילה דעתו שאינו ירא למחות.

הו"מ סימן קצד סעיף א

עיינ לעיל דף לה: עין משפט ט

^כ. משום שאין דרך העולם לכתוב עליו שטר והטעם כיון שהשכירות לזמן סמכה דעתא מאחר שהגוי קיבל דמי שכירותו. סמ"ע ס"ק ה'. והט"ז חולק על הסמ"ע וס"ל דאף בשכירות לא סמכה דעתא. וכתב בביאורים ס"ק ג' דבשכירות העיקר כהרמ"א.

^ל. ואף כאן אין נשבע אפי' היסת, שאין זה טוען אלא מפי הגוי אשר פיהם דיבר שוא. כ"כ ה"ה בפ"ד מטוען הלכה ה'.

^מ. ממרדכי בפ' חזקת סי' תקנ"ג.

^נ. שם במרדכי בשם ראבי"ה וד"מ.